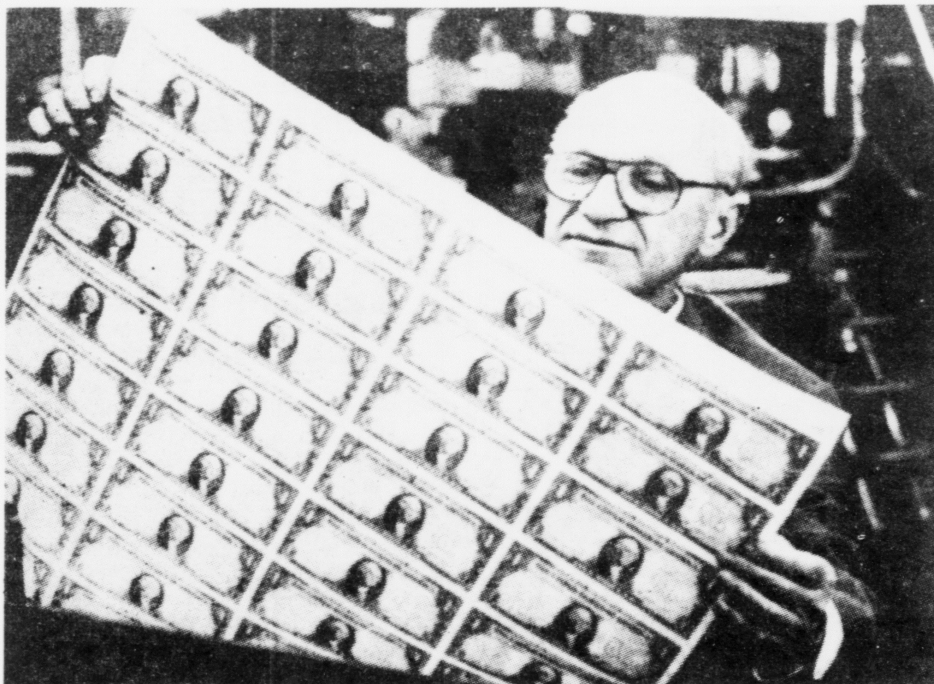

Milton Friedman, sum danska sjónvarpið hefur havt sending um, verður av Galbraith akærður at hoyra til búskaparfrøðingar frá ár 1800

G: Tað er púra ørt at halda. Harvið verður óbeinleðis sagt at virkisleiðararnir eru latir nú. Tey, sum kenna amerikanskir virkisleiðarar vita hvussu nógv teir arbeiða. Teir ofra bæði konu og børn, heilsu, seksuallív fyri arbeiði. Teir kunnu aldri gera annað enn sitt besta annars fáa teir sekkin beinanvegin.

Hvat so við at lækka virkisráttin. Skapar tað ikki iløgur og nýggj arbeiðspláss?

G: Vinnupolitikkurin hjá Reagan hevur tvey ting at styðja seg á. Fyri tað fyrsta skulu skattalættarnir økja um vøksturin við at skapa iløgur. Harafturat skal pengapolitikkurin temja inflatiónini. Bæði tingini kunnu ikki gerast í senn, tí tann monetaristiski pengapolitikkurin steðgar ikki bara inflatiónini, men eisini vøkstrinum. Tað førir við sær avgjöld og ger tað verri hjá virkjum at gera iløgur. Skattalættar hava somu ávirkan, bæði fara við sær vaksandi undirskot á figgjarglógini, vaksandi avgjöld og stórri arbeiðsloysi. Tú kanst ikki svimja við og móti streyminum samstundis.

Sp: Tað vil siga at ein kann ikki bæði temja inflatiónina og arbeiðsloysi samstundis, um tygum vildu valt at minka arbeiðsloysi?

G: Eg eri ikki tilreiðar at góðtaka inflatiónina. Eg havi barst móti henni: alt mitt lív og tað er meir enn ein kann siga um Reagan-stjórnina. Hon lítur alt ov nógv á pengapolitikkin. Høgrentupengapolitikkurin skapar arbeiðsloysi

sum tað ið vit siggja í USA og Vestureuropa í dag. Ein antiinflatións-politikkur sum eisini hevði stats- og inntøkupolitik, hevði havt munandi minni sosialar vansar.

Sp: Altso hevur tjóðbankastjórnin (sum ásetur rentuna) skuldina fyri afturgongdina í USA.

G: Nei, nei. Paul Volcker (tjóðbankastjórnin) kann ikki gera óðrvisi. Tá hallið á figgjarglógini er so stórt, noyðist hann at seta rentuna upp. Nei, tað er stjórnin ið hevur skuldina.

Sp: Um stjórnin minkar um hallið so kann tjóðbankin minka rentuna?

G: Stjórnin noyðist at minka stórliga um hallið. Sp: Tað er ikki so vanligt at hoyra frá einum Keynes-viðhaldsmanni.

G: Eg eri ikki so rætttrúgvandi, men ynski bert at finna ein politik sum hóskar til tær broyttu umstøðurnar. Vestanveldini mugu fara at fara inntøkupolitik, serliga innan tey øki har stór feløg forða marknaðar mekanismunum, og harvið forða fyri at lönir og prísir kunnu broytast. Tað er eitt av gjørt neyðugt fyri at vinnulívsskipanin í vesturheiminum kann mennast. Teir ringastu figgindarnir hjá kapitalismuni eru fólk sum vilja halda inflatiónini niðri við arbeiðsloysi.

Sp: Sum Milton Friedman?

G: Friedman ger kapitalismuni stórri skaða enn eg. Hann er av tí slagnum av búskaparfrøðingum vit høvdu í 18. öld.

Sp: Tá tygum ganga so hart innfyri einum statsligum inntøkupolitikki so er fyrirteytin at inflati-

ónin er ein fylgja av at vinnulívið er so fast skipað. Stór fakfeløg trýsta lönirnar upp, og risafyrirtekurnar trýsta prísirnar upp, og eingin hevur tamarhald á hesum risum. Men nú koma teir konservativu og siga at orsøkin til inflatiónina tey seinastu árin er ein heilt onnur, nevniliga tann meir og meir útbýgd velferðarstaturnin, sum bert kann figgjast við stórri og stórri halli á figgjarglógini.

G: Eg ivist stórliga um eina slíka frágreiðing. Sjálvandi kunnu vit ikki menja velferðarstatin i tað óendaliga. Tað mest neyðuga er longu gjørt. Nú er bert eftir at finna og bota um tað ið er gjørt. Tá teir konservativu so siga at velferðarstaturnin ikki longur kann figgjast, so spyrji eg hvussu tað ber til at tey fáttæku skulu gjalda fyri skattalættarnar hjá teimum ríku og fyri kappdubbingina. Alt hongur jú saman. Hjá teimum fáttæku er alt hetta ov dyrt, og hjá teimum ríku verður tað aldri ov dyrt.

Sp: Vit kunnu so koma til tað niðurstøðu at eingin hevur eina lætta loysn, so vit kunnu fáa tær 20 milliónirnar av arbeiðsleysum í vesturheiminum í arbeiði aftur. Er tað tí allur tørvurin í idnaðarlondunum er nøktaður?

G: Nei. Kann vera at eftirspurningurin eftir neyðsynjarvörum minkar

tá inntøkan veksur. Men okkara evni til at verka tørv eftir nýggjum vörum og tænastrum er rættiliga stórur.

Sp: Um tørvurin er so endaleysur sum tygum siga, hvi minkar eftirspurningurin so?

G: Tað er lætt at skilja. Tað er tí flestu stjórnirnar fara ein vinnupolitik sum kroystir eftirspurning. Monetarisman merkir at eftirspurningurin verður kroystur. Góvust stjórnirnar við at fara henda politik og í staðin forða ein «konservativan» skattapolitik við inntøkupolitikki so høvdu vit fingið ein stórri eftirspurning og tann neyðuga vøksturin.

Sp: Tað ljóðar gott. Politikarar gevist við at lurta eftir Milton Friedman, so

vendir alt seg til tað besta.

G: Milton Friedman er ein av minum gomlu vinum. Eg kann ikki siga at hann hevur skuldina í øllum hesum misskiljingunum. Men hann hevur ómetaliga stóra ávirkan á tey sum fara tann skeiva politikkin. Sjálvandi eru tað eisini aðrar orsøkir til tí ringu støðuna enn monetarisman, sum t.d. gongdin við teimum stóru fakfeløgum og risafyrirtekunum. Men avmarkingarnar í vøkstrinum eru ikki komnar av tilvild ella tí skaparin er komin við teimum.

Vit hava ikki nakran vøkstur, tí stjórnirnar reka ikki ein politik sum fremur vøkstur. Tað er kjarnin í øllum spurninginum.

— Skrá min riggar framvegis ikki